

STATUT

Seznamu nemateriálních statků tradiční lidové kultury Karlovarského kraje

1.

Obecný úvod

Rada Karlovarského kraje schválila na svém zasedání 22. 10. 2013 s odvoláním na vládní usnesení č. 11 z 5. ledna 2011 o Koncepci účinnější péče o tradiční lidovou kulturu v České republice na léta 2011 až 2015, část B, 4.2.5., zřízení Seznamu nemateriálních statků tradiční lidové kultury Karlovarského kraje. Jeho hlavním účelem je ochrana, zachování, identifikace, rozvoj a podpora nemateriálního kulturního dědictví na území Karlovarského kraje.

Na základě citované Koncepce účinnější péče o tradiční lidovou kulturu jsou krajské seznamy zřizovány ve všech krajích České republiky.

Cílem tohoto statutu je stanovit proces navrhování a zapisování nemateriálních statků tradiční lidové kultury do krajského seznamu, provádění periodické kontrolní dokumentace a způsob označování do seznamu zapsaných nemateriálních statků za ohrožené nebo zaniklé.

Krajský seznam nemateriálních kulturních statků tradiční lidové kultury v podmínkách Karlovarského kraje má za úkol zároveň podchytit v co nejširším záběru stávající projevy vycházející z tradiční lidové kultury v rámci okresů Cheb, Karlovy Vary a Sokolov.

Vzhledem k politicko-historickému, demografickému, hospodářskému a sociálnímu vývoji Karlovarského kraje po roce 1945 došlo k přerušení kontinuálního vývoje tohoto regionu ve vztahu k tradičnímu pojetí prvků vázaných na lidovou kulturu jako dědictví kulturně historického vývoje dané oblasti. Úkolem Krajského seznamu je podchytit projevy vědomě vycházející a navazující na tradice původního německy hovořícího obyvatelstva na straně jedné, na straně druhé na tradiční projevy lidové kultury vázané na nově příchozí obyvatelstvo tak, jak se utvářely od roku 1945 po současnost.

2.

Vymezení pojmů

Nemateriální statek (soubor nemateriálních statků):

Nemateriálním statkem (souborem nemateriálních statků) tradiční lidové kultury (dále jen „nemateriální statek“) se rozumí zkušenosti, znázornění, vyjádření, znalosti, dovednosti, nástroje, předměty, artefakty a kulturní prostory s nimi související, které společností, skupiny a v některých případech též jednotlivci považují za součást svého nemateriálního kulturního dědictví. **Patří sem zejména hudba, tanec, lidová slovesnost, lidové divadlo, hry, obřady, obyčeje, zvyky, rozličné technologické dovednosti a postupy, tradiční řemeslná výroba a lidová umělecká výroba.** Nemateriální kulturní dědictví, předávané z pokolení na pokolení, je společností a skupinami lidí neustále přetvářeno v závislosti na jejich prostředí, na jejich interakci s přírodou a na jejich historii, je znakem jejich identity a kontinuity, podporuje takto úctu ke kulturní rozmanitosti a lidské tvořivosti.

Tímto způsobem vymezené nemateriální kulturní dědictví se projevuje mimo jiné v následujících oblastech:

ústní tradice a vyjádření

interpretační umění

společenské zvyklosti, obřady a slavnostní události

vědomosti a zkušenosti týkající se přírody a vesmíru

dovednosti spojené s tradičními řemesly

Pro účely Krajského seznamu nemateriálních statků tradiční lidové kultury Karlovarského kraje (dále Seznam, resp. Krajský seznam) se bere v úvahu pouze nemateriální kulturní dědictví slučitelné s právními normami týkajícími se lidských práv, zásad vzájemné úcty mezi společnostmi, skupinami i jednotlivci a trvale udržitelného rozvoje.

Nositel statku:

Nositelem statku se rozumí jednotlivec nebo společenství, které uchovává, předvádí a předává tento statek dalším generacím.

Vedle nositele statku může ve vztahu k nemateriálnímu statku tradiční lidové kultury vystupovat rovněž

autor statku:

jednotlivec či společenství, z jehož invence uvedený statek vznikl. Tento jedinec či společenství nemusí být totožné s nositelem statku.

V případě již nežijícího známého autora může vůči uvažovanému nemateriálnímu statku vystupovat

držitel práv k užití statku.

3.

Krajský seznam nemateriálních kulturních statků tradiční lidové kultury Karlovarského kraje

Zřizovatelem a zároveň nositelem práv vůči Krajskému seznamu nemateriálních kulturních statků tradiční lidové kultury Karlovarského kraje je Karlovarský kraj, správcem a zpracovatelem dat v rámci Krajského seznamu je regionální pracoviště pro tradiční lidovou kulturu Karlovarského kraje, které je součástí Muzea Cheb, p.o. Karlovarského kraje.

Zápis nemateriálního statku tradiční lidové kultury na krajském seznamu je podmínkou pro jeho případný zápis do Seznamu nemateriálních statků tradiční lidové kultury České republiky.

V podmínkách novoosídleneckého regionu je úkolem Krajského seznamu rovněž podchytit a zaznamenat nejvýraznější soudobé projevy tradiční lidové kultury, tak jak jsou definovány v bodě 2 tohoto metodického pokynu a vytvořit tak jejich databázi bez ohledu na aspiraci na zápis do celostátního seznamu. Z tohoto pohledu krajský seznam má poskytnout potřebné informace využitelné pro rozvoj regionální kultury v rámci Karlovarského kraje.

4.

Úloha Karlovarského kraje

Rada Karlovarského kraje zřizuje Krajský seznam nemateriálních statků tradiční lidové kultury Karlovarského kraje, schvaluje Statut Krajského seznamu a pověřuje Regionální pracoviště pro tradiční lidovou kulturu při Muzeu Cheb, příspěvkové organizaci Karlovarského kraje, vedením seznamu. Dále jmenuje odbornou komisi pro nominace statků a schvaluje návrhy na zápis nemateriálního statku do seznamu. Následně schvaluje případné návrhy na zapsání nemateriálního statku do Seznamu nemateriálních statků tradiční a lidové kultury České republiky, dále seznam ČR.

5.

Úloha Regionálního pracoviště pro tradiční lidovou kulturu

Ve smyslu Usnesení RK č. 416/07/03 ze dne 24. 7. 2003 pověřila Rada Karlovarského kraje Muzeum Cheb, příspěvkovou organizaci Karlovarského kraje, funkcí Regionálního odborného pracoviště pro tradiční lidovou kulturu a odborného garanta péče o tradiční lidovou kulturu na území Karlovarského kraje.

Regionální pracoviště pro tradiční lidovou kulturu vede Krajský seznam nemateriálních statků tradiční lidové kultury Karlovarského kraje. Vyřizuje agendu spojenou s návrhy a zápisy statků do seznamu, případně s označením statků za ohrožené či zaniklé (vykonává zejména činnosti správce dat seznamu, a to jak v listinné, tak i elektronické podobě). Přípravuje návrhy pro projednání odborné komise, zadává odborné posudky posuzovatelům určeným odbornou komisí, posuzuje předložené návrhy z hlediska jejich věcné správnosti, zpravidla jednou za pět let. Návrhy a další podklady předkládá regionální pracoviště Radě kraje prostřednictvím Odboru kultury, památkové péče a cestovního ruchu Krajského úřadu Karlovarského kraje.

Návrhy na zápis nemateriálního statku do seznamu předkládá regionální pracoviště pro tradiční lidovou kulturu a jeho prostřednictvím i další právnické nebo fyzické osoby, a to v listinné i elektronické podobě.

6.

Úloha Odborné komise pro zápis nemateriálních statků tradiční lidové kultury do Krajského seznamu

Odborná komise posuzuje návrhy na zápis do Krajského seznamu a případně do seznamu ČR. Navrhuje posuzovatele pro zpracování nezávislých posudků. Posuzuje stav statku, vyjadřuje se k navrženým opatřením, případně dává doporučení k označení statku za ohrožený nebo za zaniklý. Administrativní záležitosti komise zařizuje tajemník komise, kterým je zpravidla pracovník regionálního pracoviště. Komise má nejméně pět členů.

7.

Úloha posuzovatelů pro zápis nemateriálních statků do seznamu

Posuzovatelé návrhů jsou nezávislí experti, zpravidla etnografové, historici, regionální vlastivědní znalci či profesní odborníci. Na vyžádání zpracovávají písemné posudky, které

slouží jako podklad pro jednání odborné komise. Rozsah a skladbu posudku určuje odborná komise.

8.

Náležitosti návrhu na zápis nemateriálních statku do seznamu

Pro zapsání do seznamu musí nemateriální statek splňovat tyto podmínky:

- odpovídá definici nemateriálního statku dle bodu 2 tohoto Metodického pokynu
- je dosud živý a má i v současnosti svou sociální a kulturní funkci
- je autentický
- je unikátní z hlediska ojedinělosti svědectví, které nese, zejména z pohledu historie, etnologie, kulturní antropologie a jiných příbuzných věd
- je reprezentativní vzhledem k podobným statkům v kraji, případně v České republice, pokud jsou podobné statky rozšířeny po celém jejím území.
- je z hlediska historické, kulturní a sociální identity reprezentativní ve vztahu ke společenstvím nebo jiným nositelům statku

Návrh na zápis statku do krajského seznamu musí být vyhotoven dle vzoru návrhového a evidenčního listu uvedeného v příloze Statutu.

9.

Postup projednávání návrhů na zápis

Návrhy na zápis nemateriálního statku do Krajského seznamu přijímá Regionální pracoviště pro tradiční lidovou kulturu do konce února daného roku. Regionální pracoviště posoudí došlé návrhy z hlediska formální a věcné správnosti, v případě nedostatků vyzve navrhovatele k doplnění návrhu. Regionální pracoviště v součinnosti s Odborem kultury, památkové péče a cestovního ruchu Krajského úřadu Karlovarského kraje svolá do konce května zasedání odborné komise, která se seznámí s návrhy a navrhne posuzovatele pro externí odborné posouzení jednotlivých návrhů. Odborná komise do konce října vyhodnotí návrhy a přihlédne k odborným posudkům. Následně doporučí prostřednictvím odboru kultury, památkové péče a cestovního ruchu návrh na zápis do seznamu ke schválení. Regionální pracoviště na základě usnesení rady kraje provede zápis nemateriálního statku do Seznamu, dále tuto skutečnost oznámí nositeli statku a navrhovateli, a to do konce kalendářního roku.

10.

Zápis do Seznamu nemateriálních statků tradiční a lidové kultury České republiky

Případný návrh na zápis nemateriálního statku do seznamu ČR podává po předcházejícím schválení radou kraje Regionální pracoviště pro tradiční lidovou kulturu při Muzeu Cheb. Návrh se podává do konce února daného roku. Podmínkou případného návrhu na zápis do celorepublikového seznamu je zápis nemateriálního statku do Krajského seznamu. O záměru podat návrh na zápis vybraného statku do celorepublikového seznamu je Rada kraje informována prostřednictvím Odboru kultury, památkové péče a cestovního ruchu KÚ v součinnosti s Regionálním pracovištěm.

11. Periodická kontrola dokumentace

Regionální pracoviště provede jednou za sedm let u každého nemateriálního statku zapsaného do Krajského seznamu kontrolu s cílem zjistit jeho aktuální stav. O nových skutečnostech informuje odbornou komisi a Odbor kultury, památkové péče a cestovního ruchu Krajského úřadu. Zjištění se zaznamenává do návrhového a evidenčního listu.

12. Označení nemateriálního statku zapsaného do seznamu za ohrožený

Za ohrožený se považuje nemateriální statek:

- jehož nositel nemá žádné pokračovatele
- který se využívá pouze pro komerční účely, čímž ztrácí svoji původní funkci, formu i obsah
- jehož autenticita je ohrožena množstvím cizorodých prvků
- který přestal být reprezentativní vzhledem k podobnosti statků, jiným nositelům nebo ve vztahu ke společenstvím

Zjistí-li odborná komise, že je nemateriální statek zapsaný do seznamu v ohrožení, vyhodnotí individuálně možnost nápravy. V případě, že takováto náprava je možná, doporučí opatření k nápravě zjištěného stavu, případně navrhne označit stav za ohrožený. Tuto skutečnost zanese regionální pracoviště do Seznamu. U statku označeného a evidovaného za ohrožený se provádí periodická kontrola dokumentace jednou za tři roky.

13. Označení nemateriálního statku zapsaného do seznamu za zaniklý

V případě, že nemateriální statek zapsaný do Seznamu je označen za ohrožený a nápravná opatření se ukážou jako neúčinná a statek přestane prakticky existovat, doporučí odborná komise Radě kraje označit statek za zaniklý. Po schválení Radou kraje se tato skutečnost zanese do Seznamu; statek se ze seznamu nevyřazuje, pouze se označí za „zaniklý“.

14. Závěrečné ustanovení

Náklady spojené s vedením a administrací seznamu včetně nákladů na činnost odborné komise a posuzovatelů jsou hrazeny z prostředků Muzea Cheb, přičemž tuto skutečnost Karlovarský kraj zohlední při stanovení jeho příspěvku na provoz muzea.

Za regionální pracoviště TLK:

PhDr. Iva Votroubková, etnograf
15. 11. 2013